

VILHELM GRUNDTVIG 1866—1950

Af *Gustav Albeck*.

Det var en af de store Dage i N. F. S. Grundtvigs Liv, da han i 1851 gik i Land i Norge som Hædersgæst ved det skandinaviske Studentermøde. Lige fra sin Ungdom havde han næret en stor Kærlighed til Broderlandet, blandt hvis studerende Sønner i Hovedstaden han havde fundet sit Livs bedste Venner. Kendt er det, at nogle af dem i Tiden omkring 1814 søgte at faa Grundtvig med til Kristiania som Universitetslærer, men at alle Forsøg paa at ordne Sagen (og de var mange) glippede. Først ved Studentarfærdens satte han sin Fod paa norsk Grund.

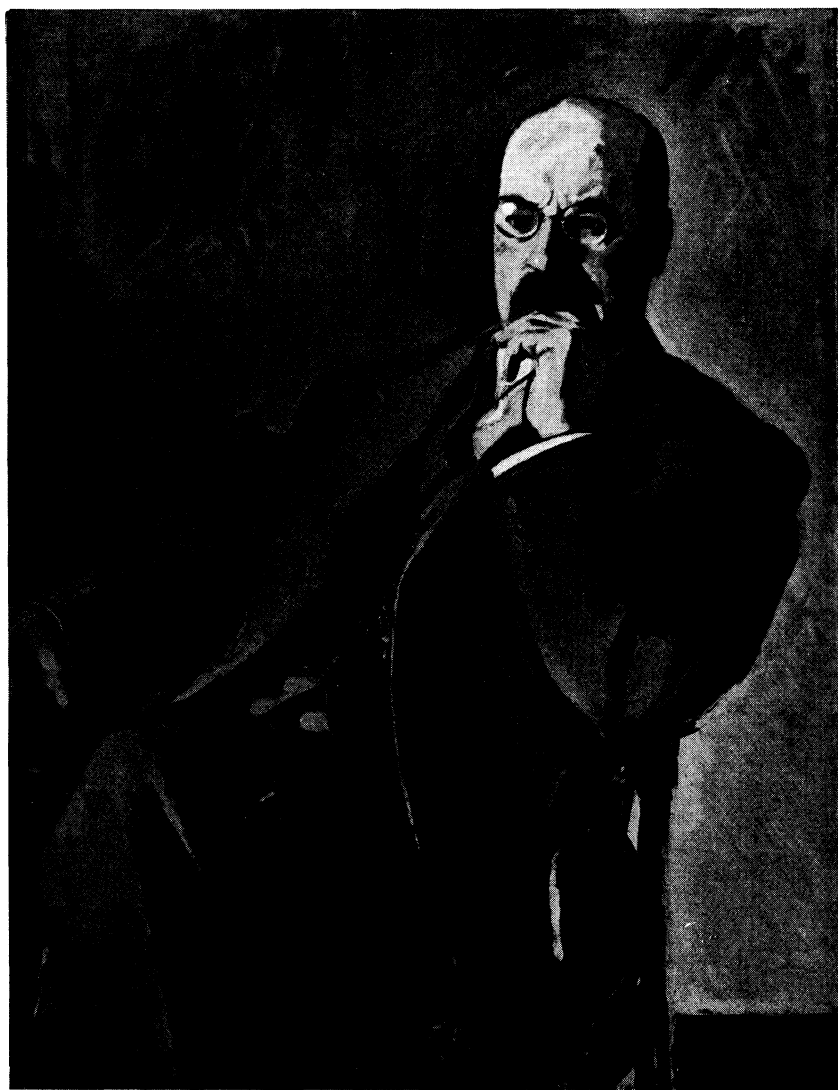
Man forstaar hans Bevægelse ved Synet af Norges Klipper og de vemodige Tanker, han sendte sine norske Bekendte og Venner fra fordums Dage¹⁾. Alle var de nu døde: Treschow, Sverdrup, Hersleb og Stener Stenersen. Med den sidstnævnte var Grundtvig først traadt i Forbindelse ad brevlig Vej, da Stenersen i 1813, tilskyndet af Hersleb, bad sin noget ældre danske Kollega om Bistand under en aandelig Krise. Deres Korrespondance (der for Stenersens Breves Vedkommende kun er ufuldstændig udgivet)²⁾ er en Hovedkilde til Forstaaelsen af Grundtvigs Udvikling i Tiden 1810—1820, men dens store Værd er først blevet fuldt erkendt i de senere Aar³⁾. Tidligere Tider har i nok saa høj Grad fæstnet sig ved det voldsomme Sprog, Grundtvig førte mod sin norske Kollega. Det siger en Del om Grundtvigs Myndighed, at Stenersen ikke tog ham hans utvetydige Tale ilde op, men det er først og fremmest et smukt Vidnesbyrd om den Hengivenhed og Beundring, Stenersen under alle Forhold nærrede for sin danske Mester.

Alt tyder paa, at Grundtvigs Udvikling efter 1824 bragte hans nære Forhold til de norske Universitetsteologer til Ophør. I hvert Fald synes Korrespondancen med dem at være standset omkring 1826. De døde begge ved Midten af 1830erne. Men da Grundtvig og hans to Sønner i 1851 kom til Kristiania, fik Digteren klare Beviser

¹⁾ »Danskeren«, 1850, p. 395.

²⁾ Breve I, p. 264 ff.

³⁾ Hal Koch: »Lidt af hvert« (1940), p. 89 ff.

VILHELM GRUNDTVIG

Efter Maleri af Stefan Viggo Pedersen.

for, at Hengivenheden for ham levede videre i den stenersenske Familie. Grundtvig og hans Sønner var flere Gange Gæster hos Stenersens Enke. I det stenersenske Hjem traf den ældste af Sønnenne, Johan, den Kvinde, der skulde blive hans Hustru, Stener Stenersens Datter, Vilhelmine.

Sjældent har en ægteskabelig Forening haft en saa lang og betydningsfuld Forhistorie. Den rækker helt ned til 1808, da Grundtvig efter sin Tilbagekomst fra Langeland kom ind i de norske Akademikeres Kreds i København.

I Ægteskabet mellem Johan Grundtvig og Vilhelmine Stenersen var der to Sønner. Den ældste, Stener, valgte Juraen til sin Livs gerning, mens den yngre, Vilhelm, i nærmere Kontakt med Slægtens Traditioner, valgte et sprogligt Studium og et Liv iblandt Bøger.

Gustav Vilhelm Grundtvig fødtes den ^{26/7} 1866 og døde, næsten 84 Aar gammel, den ^{22/4} 1950. Han tog Skoleembedseksamen i 1891 og ansattes Aaret efter som Bibliotekar ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Bibliotek. Han besørgede her bl. a. Udgivelsen af Bibliotekets Hovedkatalog (1898—1901). I 1903 ansattes han som Bibliotekar ved det nyoprettede Statsbibliotek i Aarhus og blev i 1905 — paa et kritisk Tidspunkt i Bibliotekets Liv — udnævnt til Statsbibliotekets Chef, en Post, han beklædte, til han den 1. August 1936 trak sig tilbage til et langt og fortjent Otium.

Statsbiblioteket i Aarhus var ved sin Start en heterogen Bogsamling, bestaaende af nogle tilfældigt tilvejebragte Privatbiblioteker foruden af en stor Del af Det kgl. Biblioteks Dubleteksemplarer og en væsentlig Part af det gamle Stiftsbibliotek. Det var i sig selv en meget vanskelig Opgave at gøre disse Samlinger til et Bibliotek, en Opgave, der yderligere besværliggjordes, fordi Staten ved Bibliotekets Start ganske havde undervurderet det Behov, der var for et stort Provinsbibliotek. Personalet var i mange Aar altfor faatalligt og Indkøbssummen til Bøger utilstrækkelig. Aar for Aar maatte Overbibliotekar Grundtvig kæmpe for gradvis at faa raadet Bod paa disse Mangler. Forøvrigt meldte der sig tidligt nye og store Opgaver, først og fremmest Problemer, der havde Tilknytning til det mangeaarige Forarbejde for Oprettelsen af Universitetet i Aarhus.

Disse Problemer førte Biblioteket ud i en Kampsituation, fordi man fra Folkebibliotekernes Side frygtede, at Statsbiblioteket skulde blive et rent videnskabeligt Bibliotek og give Afkald paa sit Hver som Overcentral for Folkebibliotekerne. Det blev Vilhelm Grundtvigs Opgave at hævde Bibliotekets Dobbeltstilling som Overcentral og Universitetsbibliotek, en Opgave, der krævede vedholdende Kamp, men som førte til et lykkeligt Resultat. Han har selv i

det Festskrift, Biblioteket udgav ved sit 25 Aars Jubilæum (1927), skildret en væsentlig Del af sit Arbejde og — med et Suk — konstateret, at det var Statsbibliotekets Skæbne at være et »bibliotheca militans«.

Vilhelm Grundtvig var ikke nogen Kampnatur. Han havde Biblioteksmandens Sans for Orden og Omhu for Detaillen. Men han havde meget lidt af sin Farfars Tilbøjelighed til Kamp for en Idé. Han var i saa Henseende mere en Stenersen end en Grundtvig, sky som han var for al offentlig Fremtræden. Han havde den moderne Humanists Reserverthed og en fornem Ængstelse for at vise sine Følelser.

Som saa mange af sine samtidige stod han den romantiske Livsholdning fjernt. Det er derfor ikke til at undre sig over, at han, navnlig i sine yngre Aar, havde vanskeligt ved fuldt ud at vurdere sin store Farfars Gerning. I nogen Maade hang dette vel ogsaa sammen med, at han allerede i sit Barndomshjem mødte en lidt kølig og skeptisk Holdning til N. F. S. Grundtvigs Liv og Person.

Det er en kendt Sag, at Forholdet mellem Digteren og hans ældste Sønner mistede en Del af sin Hjertelighed, navnlig efter Moderens Død. Og i Johan Grundtvigs Hjem talte man kun sjældent om hans Fader. Det er derfor ikke nogen Tilfældighed, at Johan Grundtvigs Sønner fik en lidt passiv Holdning overfor deres Bedstefader og hans Gerning¹).

Som Arvtagere af Slægtens litterære Bo faldt det imidlertid i deres Lod at bestyre Grundtvig-Arkivet, hvortil der indtil for en halv Snes Aar siden kun var Adgang med Arvingernes specielle Tilladelse. Stener Grundtvig blev derigennem (sammen med Georg Christensen) Medudgiver af den store Brevudgave, ligesom han og Vilhelm Grundtvig besørgede Udgaven af Grundtvigs Engelsbreve til Hustruen.

Har jeg forstaaet en mundtlig Ytring af Vilhelm Grundtvig ret, regnede han det for en af sine Fortjenester at have medvirket til, at Arkivet blev overflyttet fra Rigsarkivet til Det kgl. Bibliotek. Selv skænkede han Grundtvig-Arkivet et interessant Manuskript, nemlig Grundtvigs Protokol for Læseselskabet paa Langeland.

Vilhelm Grundtvigs litterære Indsats ligger især indenfor Bib-

¹) Mellem Moderen, Vilhelmine Grundtvig, og hendes Svigerfar var Forholdet imidlertid godt og hjerteligt. Vidnesbyrd herom findes i bevarede Breve og er blevet bekræftet gennem mundtlige Udsagn af Vilhelm Grundtvig. Jfr. ogsaa: »Optegnelser af Nina Grundtvig den 4. August 1856«, udgivet paa Foranledning af *Vilhelm Grundtvig* ved *Steen Johansen*, Grundtvig-Studier I, 1948, p. 57 ff.

liografien og Ordforskningen¹⁾. Hans Hovedinteresse var Bibliografien, som han har ydet fremragende Bidrag til, men ogsaa som Filolog var han produktiv. Han udgav bl. a. et Skrift om »Begreberne i Sproget« og var meget virksom for Udgivelsen af Dr. Harry Andersens Begrebsordbog, hvortil han skrev en instruktiv Indledning. I sine sidste Aar syslede han fremdeles meget med tilsvarende Emner.

I en lille Artikel (Gads danske Magasin, Aargang 22, p. 175—78) offentliggjorde han det Testimonium, som Rektor Thure Krarup gav Grundtvig med til Professorerne i København. Han bidrog herved til at udrydde den Vrangforestilling, at Lærerne paa Aarhus Kate-dralskole ikke havde vurderet N. F. S. Grundtvigs Evner efter For-tjeneste. Af Testimoniet fremgaar det, at Skolen var klar over, at den i Grundtvig havde haft en Elev, der vilde drive det vidt og opnaa »en med Alderen voksende Berømmelse«. — Vilhelm Grundtvig uddybede iøvrigt Emnet i et Par større Artikler om N. F. S. Grundtvigs Skoleliv. Desværre naaede han ikke at erfare, at Skolen i Aar — i Anledning af 150-Aaret for N. F. S. Grundtvigs Dimission — har udvirket, at der bliver sat en Mindeplade op i Skolens gamle Mur.

Det var Vilhelm Grundtvig en stor Glæde at blive Vidne til den stærkt voksende Interesse for Bedstefaderens Gerning blandt yngre Teologer og Humanister. Aarene havde tydelig nok givet ham en rigere Forstaaelse af N. F. S. Grundtvigs Betydning i dansk Aands-liv og frigjort Følelser af Pietet og Beundring, som han i tidligere Perioder af sit Liv forsættelig havde holdt i Ave. Det var med baade Varme og Taknemlighed han modtog Opfordringen til at indtræde i Grundtvig-Selskabets Styrelse og gav Møde ved Selskabets Sammenkomster, saa længe Helbredet tillod det. Han var i høj Grad interesseret i Planerne til den store Grundtvig-Udgave, omend hans sunde Skepsis i nogen Grad prægede hans Holdning til Planens første Udformning. Det var ham magtpaaliggende at faa tilvejebragt et sikkert Startgrundlag. Han var ikke i Tvivl om, at Arbejdet, naar det først kom i Gang, vilde blive ført til en lykkelig Afslutning.

Hans Hjælpsomhed over for de yngre Forskere var meget stor og blev i høj Grad paaskønnet. Hans Virke i Selskabet blev desværre kortvarigt. Men han naaede at gøre sig agtet og respekteret ved sin noble og retliniede Personlighed og sin klare og nøgterne Dømmekraft. Grundtvig-Selskabet vil altid føle sig taknemmeligt for den Interesse og Iver, hvormed han sluttede op om dets Arbejde, og holde hans Minde i Ære.

¹⁾ En Bibliografi over Vill. Grundtvigs Skrifter indtil 1939 findes i »Statsbiblioteket i Aarhus, Meddelelser om Virksomheden 1927—39«, ved Emanuel Sejr, Aarhus 1940.